Protocol Veilig Slapen

Wiegendood, ofwel Sudden Unexpected Death in Infancy (SUDI), komt in Nederland relatief weinig voor. Jarenlang was het aantal gemiddeld 25 per jaar, dat zijn 2 baby's per maand. De laatste jaren is dit toegenomen naar gemiddeld 38 per jaar. Dit komt zowel in kinderdagverblijven als bij gastouders voor, en de kans dat het daar gebeurt is zelfs iets groter dan thuis.
Rondom wiegendood zijn nog veel vragen onbeantwoord. Maar wel bekend is welke maatregelen en adviezen helpen om het risico tot het uiterste te beperken.
Dit protocol beschrijft het beleid ter voorkoming van wiegendood voor kinderen tot 2 jaar met als basis de 4 belangrijkste slaapadviezen 'De 4 van Veilig slapen in de Kinderopvang'. Kinderen mogen vanaf 18 maanden eventueel in een laag bedje of op een stretcher slapen, in dat geval is dit protocol niet meer van toepassing.

Dit protocol is gebaseerd op het modelprotocol Veilig Slapen in de Kinderopvang September 2025, versie 1.0

abbo kindcentra
Dat groeit lekker op!

Inhoudsopgave

De 4 van Veilig Slapen 3

1 Als wij een baby in bed leggen, dan... 3

2 Als wij een baby in bed leggen, dan leggen wij de baby in een slaapzak 4

3 Als wij een baby in bed leggen, dan leggen wij de baby op de rug 5

4 Als wij een baby in bed leggen, dan leggen wij de baby in een veilig bedje 7

De 4 van Veilig Slapen uitgelegd… 11

Aanvullende instructie voor de PP's 12

Communicatie met ouders 12

Afwijkende slaapverzoeken van ouders 14

Vragen en toelichting protocol 15

Handelen in geval van calamiteit 16

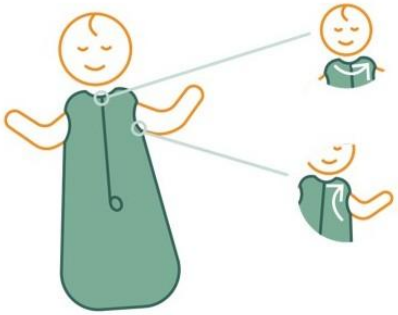
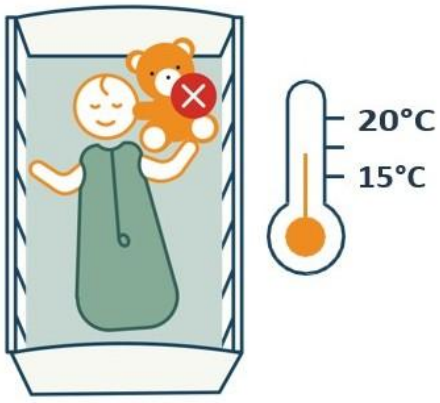
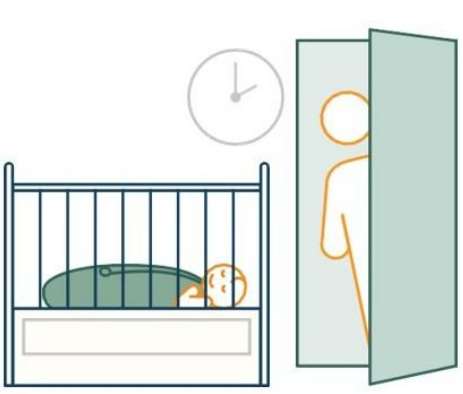
Nazorg 16

Bijlage 1 Instructiekaart slaapkamer 17

Ons beleid ter voorkoming van wiegendood is gebaseerd op:

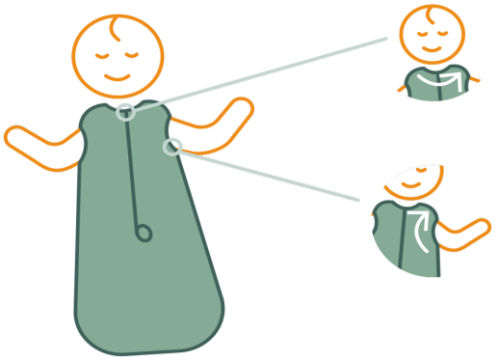
De 4 van Veilig Slapen

1 Als wij een baby in bed leggen, dan...

1. ...leggen wij de baby in een slaapzak 	**2. ...leggen wij de baby op de rug**
3. ...leggen wij de baby in een veilig bedje 	**4. ...houden wij voldoende toezicht**

De 4 van Veilig Slapen uitgelegd...

2 Als wij een baby in bed leggen, dan leggen wij de baby in een slaapzak

Een slaapzak is het meest veilige beddengoed. Extra beddengoed is niet nodig en gebruiken we dus niet standaard. Tot 2 jaar worden er geen dekens gebruikt.

In een slaapzak blijft het gezicht van de baby vrij, waardoor het altijd goed kan ademen.

Wat is een veilige slaapzak?

- **Niet te warm:** de temperatuur in de slaapkamer is bepalend voor het type (met of zonder mouwen) en de dikte van de slaapzak. Met de bovenkant van de vingers, voelen we aan de achterzijde van het nekje. Zolang het nekje van een baby in bed prettig (= lauw) aanvoelt, heeft de baby het aangenaam.
- **Niet te groot:** de armsgaten en de halsopening moeten goed aansluiten, zodat een baby niet met het hoofdje of de armen in de slaapzak terecht kan komen.
- **Sluit met een rits:** niet met knopen of drukkers. De sluiting van de rits zit ter hoogte van de onderbeentjes. Dit voorkomt dat de grootte van de halsopening kan variëren of een baby de sluiting kan openen.
- **Armen kunnen vrij bewegen:** de armen van de baby zitten niet opgesloten in de slaapzak. Ook als de slaapzak mouwen heeft, is het belangrijk dat de armen vrij kunnen bewegen.

Een door ouders zelf meegebrachte slaapzak wordt alleen gebruikt als deze voldoet aan deze 4 voorwaarden.

Geen mutsje in bed

Baby's krijgen binnen geen mutsje op, dat is niet nodig en zelfs gevaarlijk. Het hoofd is namelijk heel belangrijk voor de warmteregulatie.

Uitzondering: stevig instoppen met een strakgespannen laken

In sommige situaties mag een baby in een slaapzak strak ingestopt worden met een laken. Belangrijk hierbij is dat het laken groot genoeg is om stevig ingestopt te worden en dat het bedje laag opgemaakt wordt, dus met de voetjes bijna bij het voeteneind.
Deze uitzondering maken we voor:

- Baby's die aanstalten maken om te gaan omdraaien van rug naar buik, maar nog niet in staat zijn om zelf terug te draaien. Het strakke laken zorgt ervoor dat de baby langer veilig op de rug blijft liggen.
- Baby's die erg veel huilen en/of onrustig zijn en daardoor slecht slapen. Het strakke laken draagt eraan bij dat de baby rustig wordt.

Is een baby bij het slapen gewend aan een fopspeen?

Geef deze dan ook bij de opvang consequent voor het slapen, omdat veranderingen in routine het risico kunnen verhogen.

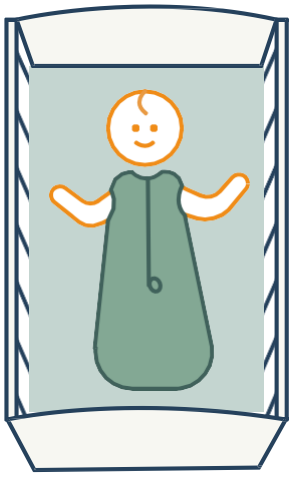
Gebruikt een baby medicijnen?

Controleer dan altijd of de medicijnen op naam van het betreffende kind staan. Een arts zal namelijk, wanneer het een baby betreft, geen medicijnen met slaapverwekkende

bijwerking voorschrijven. Dit verhoogt namelijk de kans op wiegendood.

De 4 van Veilig Slapen uitgelegd...

3 Als wij een baby in bed leggen, dan leggen wij de baby op de rug

Rugligging is de veiligste slaaphouding voor een baby. Voor een baby die op de buik slaapt, is de kans op wiegendood wel vier tot vijf keer groter dan gemiddeld. Als een baby verkouden is zelfs nog iets meer.

Ook een baby één enkele keer op de buik te slapen leggen, bijvoorbeeld omdat de baby alleen dan rustig wordt, is heel risicovol. Als een baby niet gewend is aan op de buik slapen is het risico namelijk nog veel hoger. Er zijn helaas diverse voorbeelden waarbij zo'n uitzondering fataal afliep.

Als een baby zelf naar de buik gedraaid is, leggen we de baby terug op de rug. Zodra een baby motorisch zo ontwikkeld is, dat het zelf vlot om kan draaien van rug naar buik en ook weer terug, is het niet langer nodig om de baby terug te draaien naar de rug. Gemiddeld zijn baby's met ongeveer vijf maanden in staat om zelf van rug naar buik en weer terug te draaien, maar sommigen zijn er pas met negen maanden aan toe.

Matrasbeschermer met ventilerende toplaag

Ook op een matrasbeschermer met ventilerende toplaag (Aero sleep) is het advies om een baby altijd op de rug te leggen. Beweringen dat een baby gewoon kan doorademen als het per ongeluk op de buik draait, zijn niet bewezen. Dus het gebruik van dit product is toegestaan, mits alle reguliere maatregelen toegepast worden. Het product is dus niet helpend ter voorkoming van wiegendood.

Kritieke ontwikkelingsfase: eerste keer omdraaien van rug naar buik

In de fase waarin een baby probeert om voor de eerste keer om te draaien van rug naar buik, is er een sterk verhoogd risico op wiegendood. De keren daarna, als de baby het omdraaien nog niet goed beheerst en nog niet kan terugdraaien, geven ook een verhoogd risico. De baby kan met het gezichtje tegen het matras komen te liggen en daardoor niet goed ademen. Vaak komt deze kritieke fase in de ontwikkeling van de baby juist op het moment dat het nog maar net gestart is in de kinderopvang.

Belangrijke aandachtspunten in deze fase zijn:

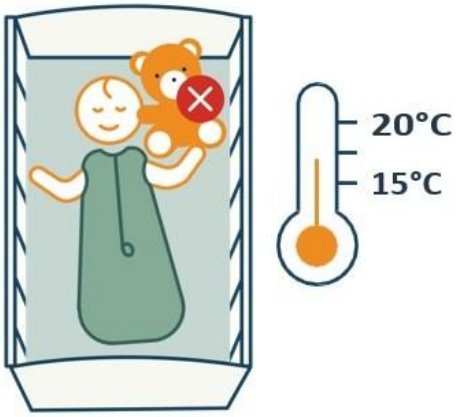
- Wij informeren ouders direct als hun baby pogingen doet tot draaien naar de buik. Omgekeerd vragen wij de ouders actief of hun baby thuis al pogingen doet tot draaien naar de buik, zodat wij hierop voorbereid zijn.
- Wij leggen ouders uit waarom deze fase zo risicovol is. Daarnaast adviseren we ouders om hun baby overdag tijdens het spelen regelmatig even op de buik te leggen, terwijl de ouder erbij blijft. Dat is goed voor de motorisch ontwikkeling en het helpt bij het leren terugdraaien van buik naar rug.

- Bij een baby in deze ontwikkelingsfase nemen wij extra maatregelen wat betreft het stevig instoppen met een strakgespannen laken (zie advies 1) en frequenter toezicht (zie advies 4).
- Als een baby toch zelf naar de buik gedraaid is, leggen we de baby terug op de rug

De 4 van Veilig Slapen uitgelegd...

4 Als wij een baby in bed leggen, dan leggen wij de baby in een veilig bedje

Alle bedden (enkel of stapelbed) voldoen aan de wettelijke eisen. Dit geldt ook voor buitenbedden. Een wieg voldoet aan de Europese veiligheidsnorm EN 1130.

Een kinderwagenbak, een box of een hangmat worden niet gezien als een veilige slaapplaats.

Wat is een veilig bedje?

- Het bedje of de wieg heeft een stevige horizontale bedbodem.
- Het matras is stevig en vlak en past goed in het bedje.
- Een matrasbeschermer met ventilerende toplaag is toegestaan, maar ook hierop slaapt een baby altijd op de rug.
- Er mogen geen campingbedjes gebruikt in de kinderopvang.
- Er worden nooit dekbedjes gebruikt en in principe ook geen lakens en dekens. Een baby slaapt in een slaapzak (zie advies 1). (Een deken in een buitenbed kan bij lage buitentemperaturen soms nodig zijn.)
- Er liggen geen kussenachtige materialen in het bed, zoals een kussen, een grote knuffel, hoofd- en zijwandbeschermers, babynestje, stabilisatierolletjes, zijligkussentjes of -wigjes, etc.
- Er liggen geen zeiltjes, tuigjes, koorden of voorwerpen van zacht plastic in het bedje.
- De slaapkamers worden regelmatig gelucht.
- De temperatuur in de slaapkamer is bij voorkeur 15-20 graden. Bij hoge buitentemperaturen in de zomer is dat niet altijd haalbaar. In dat geval kan de slaapkamer voordat de kinderen gaan slapen gekoeld worden met een airco of ventilator. Zie voor meer informatie het hitteprotocol: Kinderdagverblijven en scholen | RIVM

Bij slapen in kinderwagen

- Hebben ouders daar toestemming voor gegeven in Konnect
- Staat de kinderwagen altijd onder toezicht van de PP
- Mag deze nooit worden afgedekt met een doek of i.d.
- Worden geen dekentjes gebruikt, maar ligt het kindje in een slaapzak.

Klein knuffeldoekje mag wel

Waar het bij knuffels om gaat, is de kans dat een baby er met het gezichtje tegenaan komt te liggen en erin wegzakt. Dan wordt de neus en mond afgesloten en kan het niet goed ademhalen. Dat kan alleen bij grote, gevulde knuffels gebeuren. Een klein knuffeldoekje heeft alleen een stevig gevuld koppie en bestaat verder uit twee laagjes stof. Ook is het klein, waardoor het wel op het gezichtje van een baby kan komen te liggen, maar dit niet volledig kan afsluiten tot op het matras.
Voor kinderen vanaf 1 jaar geldt dat zij wel een knuffeltje mee mogen in bed, mits het gevulde deel van de knuffel niet groter is dan het hoofdje van het kind.

Slapen in een buitenbedje (kindcentrum Kiezelrijk)

Bij kdv Spetter op kindcentrum Kiezelrijk zijn er enkele buitenbedjes. Deze buitenbedjes zijn gecertificeerd volgens wettelijke bepalingen (zie Kwaliteitsverklaring buitenbed Lutje Potje 2022). Ieder jaar worden deze bedden door de leverancier omgewisseld, waardoor de bedden jaarlijks opnieuw worden gecontroleerd.

Richtlijnen:

- We laten baby's in kleine stapjes wennen aan buitenslapen. Er wordt gestart met één slaapje per dag, dat indien gewenst, geleidelijk wordt uitgebreid naar twee.
- We controleren baby's die buitenslapen even vaak als dat we baby's binnen controleren.
- Baby's en kinderen met neurologische aandoeningen (schade aan ruggenmerg of hersenen) mogen niet buitenslapen. Bij twijfel wordt overlegd met een arts.
- Luchtverontreiniging – met name fijnstof en stikstofdioxide – is in verband gebracht met een verhoogde kans op wiegendood. Check regelmatig de actuele informatie over de luchtkwaliteit op de website van de Rijksoverheid. Gebieden met oranje, rode en paarse kleuren scoren onvoldoende tot zeer slecht, in dat geval is het niet verstandig om kinderen buiten te laten slapen.

Plaatsing van het buitenbedje:

- Het buitenbedje staat op een vlakke ondergrond en is niet direct toegankelijk voor mensen van buitenaf.
- Plaats het buitenbedje niet in de volle zon en houdt rekening met de weersomstandigheden. Voorkom inregenen.
- Plaats het buitenbedje niet naast koord van gordijn of zonwering. Let ook op openslaande deuren en ramen.
- Let bij (ver)plaatsing van het buitenbedje op spelende kinderen en controleer of het buiten op een vlakke ondergrond en stabiel staat en of de hordeuren zonder hinder geopend kunnen worden.

Voorbereiden voor gebruik van het buitenbedje:

- Controleer of de ouders toestemming hebben gegeven voor het gebruiken van het buitenbedje in Konnect.
- Gebruik enkel de bijgeleverde matrasjes van Lutje Potje.
- Na gebruik de matrassen binnen en droog bewaren.
- Controleer of de hordeuren intact zijn.
- Controleer de hendels van het buitenbedje.
- Maak het buitenbedje regelmatig schoon en droog eventueel voor gebruik de binnenkant. Voorkom ook mogelijke schimmelvorming door het bedje regelmatig te drogen.
- Gebruik een goed passende matrasbeschermer en hoeslaken.
- Er hangt een buitenthermometer aan de muur bij het buitenbed.

Kleding in het buitenbedje:

- Gebruik speciale buitenbed slaapzakken.
- De kleding van het kindje en de dikte van de slaapzak (met of zonder mouwen) worden aangepast aan de gevoelstemperatuur. Bij lagere temperaturen wordt eventueel aanvullend een dekentje gebruikt. Als de zon in het bedje schijnt, gebruiken we een parasol of aanklikbaar zonnescherm. Het bedje wordt nooit afgesloten met een laken of deken, dat belemmert de ventilatie. De temperatuur van de baby wordt gecontroleerd via het nekje (met de bovenzijde van de vingers). Zolang het nekje van een baby in bed prettig (= lauw) aanvoelt, heeft de baby het aangenaam. Koude handjes zijn normaal.
- Afhankelijk van de gevoelstemperatuur kan het nodig zijn om bij lage temperaturen een kindje

dat buiten slaapt een mutsje op te doen. Belangrijk hierbij is dat het een mutsje is zonder koorden, dat goed pasten dat niet over het gezichtje kan zakken als de baby met het hoofdje draait.

- Bij gebruik worden kinderen na een half uur altijd even gecontroleerd, bij koude voetjes moeten ze extra kleren aan, bij zweetvoetjes moeten er kleren uit. (Warmtestuwing is de belangrijkste oorzaak van wiegendood!)
- Bij warmer dan 20 graden slapen de kinderen zonder deken, of broek in een dunne slaapzak.
- Bij 20 graden slapen kinderen in een normale slaapzak in een T-shirt.
- Bij 15 graden slapen kinderen in een normale slaapzak met T-shirt, vestje of jasje met deken.
- Bij 10 graden slapen kinderen in een winterslaapzak (met mouwen), met mutsje en deken.

Gebruik van het buitenbedje:

- Laat de kinderen niet onbeheerd achter maar zorg dat er toezicht is door een bevoegd en bekwame medewerker.
- Er wordt ieder kwartier bij het kind gekeken. Het welbevinden staat voorop.
- Wanneer een kindje niet fit is, niet goed (of helemaal niet) slaapt in het buitenbedje, slaapt het binnen.
- Baby's tot één jaar slapen niet langer dan 3 uur buiten in verband met geleidelijke afkoeling.
- Het buitenbedje is altijd gesloten. In verband met veiligheid en/of insecten/blaadjes.

Weersomstandigheden bij gebruik van het buitenbedje:

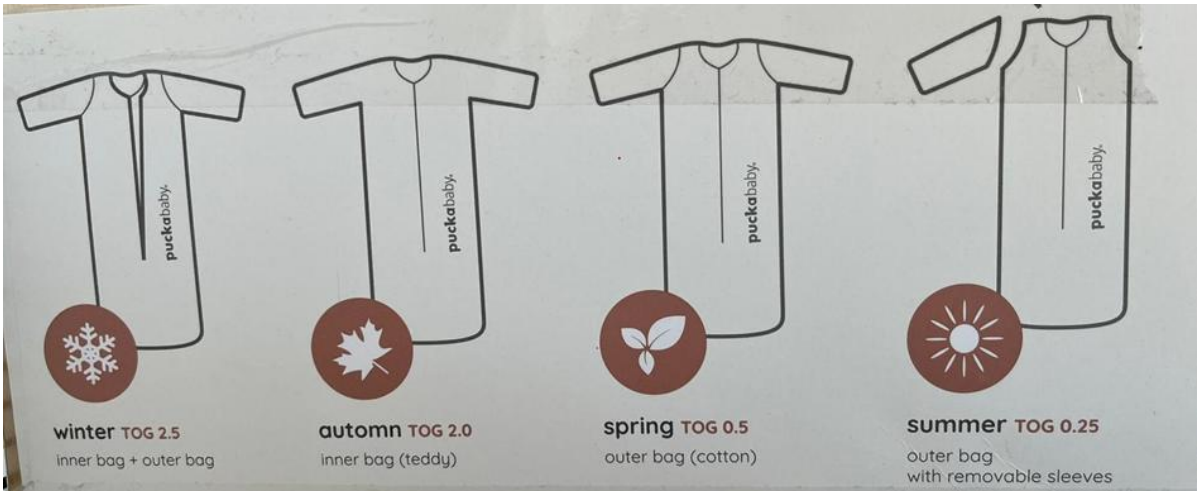
- Baby’s mogen niet buiten slapen bij extreme weersomstandigheden, waaronder hevige regenval, mist, storm, extreme kou of hitte.
- Als het regent mogen de kinderen buiten slapen mits de regen niet naar binnen valt.
- De baby's mogen buitenslapen tot maximaal 28 graden, bij hogere temperatuur slapen zij binnen.
- De thermometer hangt aan het bedje, bij een hogere temperatuur dan 20 graden wordt het buitenbedje in de schaduw gezet.
- Bij –5 tot 5 graden wordt het bedje verwarmd met een kruik, voor dat het kind in het buitenbedje gaat wordt de kruik verwijderd, de kinderen hebben wantjes aan. Bij duimende kinderen wordt er overlegd met ouders, of wantjes aan of binnen slapen.
- Baby's mogen buiten slapen tot maximaal 5 graden onder nul.

De volgende bladzijde hangt in de groepsruimte bij de buitendeur en wordt gebruikt om de juiste maatregelen te bepalen voor het gebruiken van het buitenbedje en kind juist te kleden op de huidige weersomstandigheden voor dat het in een buitenbedje te slapen wordt gelegd.

Richtlijnen buitenbedjes

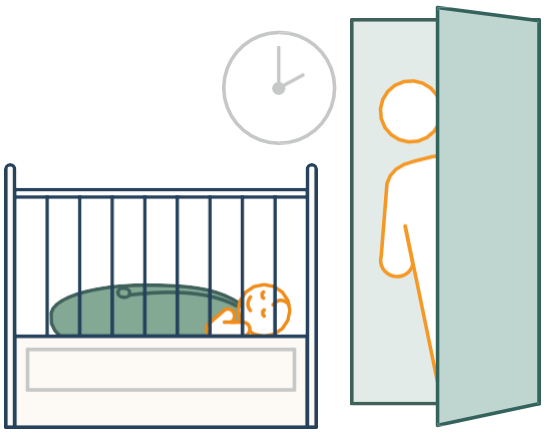
Buiten temperatuur	Kouder dan -5	-5 tot 0 °C	0 tot 5 °C	5 tot 10°C	10 tot 15°C	15 tot 20°C	20 tot 25°C	25 tot 28 °C	Warmer dan 28 °C
Bedje voorverwarmen met kruik	ALTIJD BINNEN SLAPEN	X	X						ALTIJD BINNEN SLAPEN
Winter-slaapzak afb 1, broek, T-shirt (geen trui) en sokken,		X	X						
Winter-slaapzak afb 2, broek, T-shirt (geen trui) en sokken				X	X				
Deken		X	X	X	X				
Alleen laken en romper						X		X	
Normale slaapzak afb 3, T-shirt met lange mouwen of					X	X			
Zomerslaapzak afb 4, hemd/romper							X		

1 combi van 2 en 3	**2**	**3**	**4**

De 4 van Veilig Slapen uitgelegd...

4 Als wij een baby in bed leggen, dan houden wij voldoende toezicht

Regelmatig bij de slapende kinderen gaan kijken is een belangrijke beschermende maatregel om zo snel mogelijk een risicovolle situatie te signaleren.

Hoe zorgen wij voor voldoende toezicht?

- Het uitgangspunt is om eens per 15 minuten ter controle langs alle kinderen te gaan.
- We kijken telkens als we een kindje naar bed brengen, ter controle ook even in de andere bedjes.
- Startende baby's houden we zoveel mogelijk extra in het oog. Er zijn aanwijzingen dat veranderingen in omstandigheden en routine bij (jonge) baby's stress en slaapverstoring veroorzaken. We controleren daarom de eerste weken vaker. Het uitgangspunt is minimaal eens per 10 minuten.
- We houden baby's die in de ontwikkelfase zitten, waarin ze bijna gaan omdraaien van rug naar buik en baby's die net voor de eerste keer zijn omgedraaid, extra goed in de gaten. We controleren daarom de eerste weken vaker. Het uitgangspunt is minimaal eens per 10 minuten.
- Om startende jonge baby's extra in de gaten te kunnen houden, kunnen we een baby soms tijdelijk op de groep laten slapen in het evacuatiebedje in een rustige hoek.
- Bij kinderen van 1 jaar, die goed slapen en niet ziek zijn, kan een iets ruimer interval gehanteerd worden als 15 minuten niet haalbaar is, met een minimum van elke 30 minuten.
- Om ervoor te zorgen dat fysieke controles op de afgesproken momenten uitgevoerd worden, maken we gebruik van reminders, bijvoorbeeld een timer en spreken we elkaar daar op aan.
- Aanvullend op het fysieke toezicht, gebruiken we een babyfoon, eventueel met camera. En in situaties waarin een babyfoon nuttig is, is bijvoorbeeld tijdens het buiten spelen.

Aanvullende instructie voor de PP's

- Kinderen ouder dan 1 jaar slapen bij voorkeur in een onderbed.
- Sluit altijd het hek van een hoogslaper.
- Ieder hoog bed is voorzien van een Bedalert, deze gaat piepen als het hekje open blijft staan.
- Bevraag je collega bij terugkomst in de groep of zij het bedhekje heeft gesloten.
- Laat de klep (indien aanwezig) altijd in de laagste stand gefixeerd staan.
- Gebruik altijd de aanwezige knipjes (op bedden en boxen)
- Geen opslag in een slaapkamer plaatsen, anders dan in een afgesloten kast.
- Controleer regelmatig of de bevestigingspunten voor de bedbodem nog stevig en stabiel zijn.
- Controleer de temperatuur van de slaapkamer(s) regelmatig.
- Haal kinderen die wakker zijn, direct uit bed.

Communicatie met ouders

Voor het succesvol uitvoeren van het veilig slapen beleid is het van groot belang dat alle betrokkenen, zowel de medewerkers in de opvang als de ouders, het beleid kennen en hiernaar handelen. Goede communicatie vanuit de medewerkers naar de ouders, maar ook van de ouders naar de medewerkers is hierbij zeer belangrijk.

Communicatie bij aanmelding
Door ouders al vóór de geboorte van hun baby op de hoogte te brengen van het veilig slapen beleid, zijn er nog geen vaste verzorgingsroutines ontstaan bij ouders. Doordat ouders van tevoren weten wat er van hen wordt verwacht, kunnen ze hier rekening mee houden en zijn ze goed voorbereid als hun baby naar de opvang gaat.

Belangrijke aandachtspunten:
- Zodra ouders hun baby aanmelden, ontvangen zij tijdens de rondleiding informatie ter voorbereiding op de start bij de opvang. Hierin wordt specifiek benoemd dat het belangrijk is dat, als hun baby voor het eerst naar de opvang gaat, dat het gewend is aan het slapen op de rug, in een slaapzak, in een bedje in de slaapkamer. Ook worden ouders erop gewezen dat hun baby in principe niet ingebakerd wordt op de opvang.
- Voor meer informatie over veilig slapen en alternatieven voor inbakeren verwijzen we ouders naar kinderveiligheid.nl.
- Ouders worden op de hoogte gesteld van het veilig slapen beleid (Protocol Veilig Slapen 9.5.5) en weten waar ze deze kunnen lezen. (in de ouderapp en op de website)

Communicatie bij intake en start wenperiode
Voor jonge baby's blijkt de overgang van thuis naar kinderopvang vaak een grote gebeurtenis. Want er verandert veel voor een baby op de kinderopvang. Andere verzorgers, nieuwe geluiden en geuren, een ander bedje, een afwijkende dagindeling, en vaak voeding uit een flesje. Deze veranderingen van routine kunnen stress veroorzaken. Stress kan van invloed zijn op de risicofactoren rond wiegendood.
Daarom is het belangrijk om een baby langzaam te laten wennen, om de overgang van thuis naar de kinderopvang zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Belangrijke aandachtspunten:
- Het intakegesprek vindt plaats in de groepsruimte, zodat de baby alvast een eerste kennismaking heeft met de (nieuwe) geluiden op de groep.
- Bij de intake/kennismaking wordt nogmaals het veilig slapen beleid besproken met de ouders. Tijdens dit gesprek vragen wij de ouders hoe hun baby thuis slaapt en of er

bijzonderheden zijn. Als er slaapgewoonten zijn die afwijken van ons beleid, bespreken we dit met de ouders. Het zoveel mogelijk gelijktrekken van de slaapgewoonten thuis versus opvang is belangrijk.

- Bij verzoeken van ouders die afwijken van het veilig slapen beleid, wordt verwezen naar het betreffende beleid en uitgelegd wat de risico's zijn. Ook wordt in een gesprek met de ouders gevraagd naar achterliggende redenen van het verzoek en samen naar alternatieve oplossingen gezocht.
- Voordat de baby echt start met de opvang, komt de baby na het intakegesprek nog tweemaal op wenbezoek. Minimaal één van deze bezoeken bevat ook een slaapmoment.
- Tijdens de wenperiode wordt met de ouders besproken dat het belangrijk is om alle bijzonderheden ten aanzien van het welzijn van de baby, maar ook qua ontwikkeling te melden bij de overdracht in de ochtend. Denk hierbij aan de fase waarin de baby gaat omdraaien van rug naar buik, veranderingen in aantal slaapjes, etc.
- Alle bovengenoemde stappen worden opnieuw doorlopen, wanneer ouders een tweede, derde etc. kindje aanmelden bij onze opvang. Dit om ervoor te zorgen dat de aandacht voor de preventie van wiegendood niet verslapt.

Communicatie tijdens eerste maanden

In de fase waarin een baby probeert om voor de eerste keer om te draaien van rug naar buik, is er een sterk verhoogd risico op wiegendood. De keren daarna, als de baby het omdraaien nog niet goed beheerst en nog niet kan terugdraaien, geven ook een verhoogd risico. Vaak komt deze kritieke fase in de ontwikkeling van de baby juist op het moment dat het nog maar net gestart is in de kinderopvang.

Belangrijke aandachtspunten:

- Er wordt extra aandacht besteed aan een zorgvuldige mondelinge overdracht als de ouder de baby komt brengen. Ouders wordt actief gevraagd naar bijzonderheden ten aanzien van het welzijn van de baby, maar ook qua ontwikkeling. Denk hierbij aan de fase waarin de baby gaat omdraaien van rug naar buik, veranderingen in aantal slaapjes, etc.
- Ook wordt extra aandacht besteed aan de mondelinge overdracht als de ouder de baby aan het eind van de dag komt ophalen. De pedagogisch professional informeert de ouder over belangrijke ontwikkelingen van hun baby tijdens het verblijf op de opvang. Dit versterkt zowel de veiligheid thuis als de veiligheid op de opvang.
- De hierboven genoemde bijzonderheden die besproken zijn in de mondelinge overdracht tussen ouder en pedagogisch professional worden vastgelegd in het (digitale) communicatiesysteem (ouderportaal) tussen ouder en opvang.
- Om ervoor te zorgen dat elke pedagogisch professional, ook parttime- en invalkrachten, op de hoogte zijn van belangrijke ontwikkelingen van de baby (denk aan voor het eerst omdraaien) en eventuele bijzonderheden in de slaapgewoonten, zorgen we altijd voor een zorgvuldige interne overdracht en het vastleggen van deze bijzonderheden.

Afwijkende slaapverzoeken van ouders

Komen er ondanks duidelijke communicatie met ouders over het veilig slapen beleid voorafgaand en tijdens de wenperiode, toch slaapverzoeken die afwijken van het beleid, dan gaan we met de ouders in gesprek en leggen uit wat de risico's zijn. Willen zij dan alsnog dat hun baby bijvoorbeeld op de buik slaapt of ingebakerd wordt (soms hebben zij hun baby daar al aan gewend), dan wordt per situatie een zorgvuldige afweging gemaakt of wij aan dit verzoek kunnen voldoen.

Als bij hoge uitzondering op het verzoek ingegaan wordt, moeten ouders in Konnect toestemming geven, waarmee zij aangeven op de hoogte te zijn van de risico's en toestemming geven voor de afwijking op het reguliere beleid inclusief argumentatie/advies deskundige.

Voor de afwijkende slaapverzoeken 'Inbakeren' en 'Buikligging' gelden een aantal voorwaarden die hierna beschreven worden. Alle andere afwijkende slaapverzoeken (denk aan vastleggen/fixeren in bed) kunnen niet worden opgevolgd.

Inbakeren
Baby's worden in principe niet ingebakerd, behalve als ouders hier nadrukkelijk om vragen. In dat geval wordt de baby alleen ingebakerd als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De ouders hebben deskundig advies ingewonnen bij een kinder- of jeugdarts of verpleegkundige van het consultatiebureau en overleggen aan de PP het voorschrift van de deskundige. Deze wordt opgeslagen in het kinddossier.
- Er wordt ingebakerd met een kant-en-klare inbakerdoek (geen losse doeken), waarbij de baby stevig ingepakt wordt met de armpjes langs het lichaam. Rondom de beentjes zit de doek losser waardoor de baby zijn beentjes kan optrekken en spreiden. Dit is belangrijk voor een gezonde ontwikkeling van de heupen. Ouders dienen deze zelf mee te brengen.
- De betrokken medewerkers moeten zich wel comfortabel en bekwaam voelen om het inbakeren uit te voeren.
- Met een inbakerslaapzak kan niet volgens de richtlijn worden ingebakerd, **daarom gebruiken we deze niet**. De kans bestaat dat baby's die veel bewegen in deze inbakerslaapzakjes net genoeg ruimte hebben om naar hun buik te draaien. Maar ze kunnen hun armpjes niet genoeg bewegen om ook weer zelf terug te draaien.
- Vanaf 4 maanden wordt in overleg met de ouders het inbakeren geleidelijk afgebouwd. **Starten met inbakeren als de baby 4 maanden of ouder is, doen we nooit.**
- Het is belangrijk om het inbakeren af te bouwen, voordat een baby begint met omdraaien. Als een ingebakerde baby per ongeluk naar de buik draait, is dat gevaarlijk.
- Vanaf 6 maanden moet het inbakeren volledig afgebouwd zijn. Een baby wordt dan nooit meer ingebakerd. Als een baby eerder, dus voor de leeftijd van 6 maanden, al een poging doet om te gaan draaien van rug naar buik, moet het inbakeren direct gestopt worden. Het is van groot belang dat ouders en pedagogisch professionals signalen van een eerste poging tot omdraaien met elkaar bespreken.
- Baby's die ziek zijn, denk aan koorts, luchtweginfectie, verkoudheid, heupdysplasie, scoliose of binnen 24 uur na vaccinatie, worden niet ingebakerd.

Buikligging

- Er zijn bepaalde, maar niet vaak voorkomende (aangeboren) afwijkingen waarbij buikligging om medische redenen (tijdelijk) wel wenselijk kan zijn, bijvoorbeeld het syndroom van Pierre-Robin of bepaalde vormen van een open ruggetje. In zo'n geval wordt de ouders gevraagd naar het deskundig advies van de kinder- of jeugdarts of verpleegkundige van het consultatiebureau.
- Het zonder medische reden op de buik slapen, omdat een baby daar thuis aan gewend is, proberen we zoveel mogelijk te voorkomen door al voordat de baby naar de opvang gaat afspraken te maken met ouders over de slaaphouding.
- Om vergissingen te voorkomen wordt dit genoteerd op de bedlijst.

Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid

Wij zijn als kinderopvangorganisatie verantwoordelijk voor het waarborgen van de veiligheid en gezondheid van het kind, ook als er met toestemming van ouders afgeweken wordt van het reguliere beleid. In geval van afwijkende slaapverzoeken van ouders zullen wij daarom altijd een professionele afweging maken of het tegemoetkomen aan dat verzoek voldoende veilig en gezond is voor het kind tijdens de opvang.

Als bij hoge uitzondering op het verzoek ingegaan wordt, moeten ouders hiervoor toestemming via de Konnect app geven. Deze toestemming dient om te kunnen aantonen dat de organisatie veilig en zorgvuldig te werk is gegaan. In geval van aansprakelijkheidsstelling is dat van belang. Juridische aansprakelijkheid valt te toetsen aan de mate waarin men nalatig of onzorgvuldig is geweest. Bij beoordeling zal worden gekeken naar beleid en uitvoering.

Vragen en toelichting protocol

Lees hier de antwoorden op veel gestelde vragen. Staat jouw vraag er niet tussen? Bespreek deze dan binnen je eigen organisatie, bijvoorbeeld met je locatiehoofd of de beleidsmedewerker kwaliteit.

Handelen in geval van calamiteit

Als er ondanks alle voorzorgsmaatregelen toch een baby in slechte conditie wordt aangetroffen, handel als volgt:

- Blijf kalm.
- Prikkel de baby (zonder krachtig te schudden, ondersteun het hoofdje).
- Roep de hulp in van collega's. (van andere groep of van kantoor of school), zodat de andere kinderen in de groep ook opgevangen worden.
- Bel direct 112.
- Zorg ervoor dat de baby op de rug op een harde ondergrond ligt. Als de baby niet reageert, pas vijf mond-op-mondbeademingen toe. Bij alsnog niet reageren start hartmassage en mond-op-mondbeademing in de verhouding 15:2. Zie hier voor een gedetailleerdere beschrijving.
- Als het locatiehoofd niet aanwezig is bepaal je samen wie contact opneemt
    - met de ouders van het kind en wat er gezegd gaat worden
    - met het locatiehoofd/ bestuurder
- Maak, zo snel mogelijk nadat daar de ruimte voor is, notities, inclusief alle tijdstippen wanneer er wat wordt gedaan vanaf het moment waarop de baby gevonden is.

Aanbevolen wordt om in geval van plotseling en onverwacht overlijden daarvan zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval binnen enkele dagen tevens melding te maken bij de Expertisegroep Wiegendood van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK) via expertisegroepwiegendood.nvk@gmail.com. Uiteraard alleen met toestemming van de ouders. Een arts van de Expertisegroep kan adviseren over de mogelijkheden van nader (medisch) onderzoek en extra begeleiding bieden.

Raadzaam is om in alle omstandigheden zo spoedig mogelijk en zo volledig mogelijk te noteren en informatie veilig te stellen. Veel gegevens zijn essentieel of van groot belang om naderhand bij te dragen aan het onderzoek naar een oorzaak van en/of factoren die hebben bijgedragen aan het overlijden.

Noteer t.b.v. een op te stellen observatieverslag: tijdstip van de gebeurtenis, de aangetroffen situatie in het bedje, de houding van de baby, de kleding en de temperatuur in de ruimte van overlijden en ook die van de baby.

De bestuurder beseft dat in geval van overlijden nazorg voor de ouders, de betrokken pedagogisch professional(s) en collega's heel belangrijk is. Goede communicatie tussen alle betrokkenen staat daarbij voorop. In de eerste plaats hebben de ouders recht op volledig inzicht in de omstandigheden rond het overlijden.

Nazorg

Abbo Kindcentra beseft dat in geval van overlijden nazorg voor de ouders, de betrokken pedagogisch professional en collega's heel belangrijk is. Goede communicatie tussen alle betrokkenen staat daarbij voorop. In de eerste plaats hebben de ouders recht op volledig inzicht. Aandacht voor alle betrokkenen en openheid over de gang van zaken, dragen bij aan het op gang komen van het rouwproces. De Expertisegroep Wiegendood, van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK), kan advies geven en behulpzaam zijn bij de nazorg (expertisegroepwiegendood.nvk@gmail.com).

Bijlage 1 Instructiekaart slaapkamer

